

Archief! What's in a name?

80 jaar Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging

Annette Mevis ■

In 1935 werd het Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging (IAV) opgericht, een van de speciale archieven die er in Nederland zijn. In dit artikel ga ik na wat de houding was van het 'vrouwenarchief' ten opzichte van overheidsarchieven in de afgelopen tachtig jaar.¹

a

Op 3 december 1935 tekenden Rosa Manus (1881-1942), Johanna Naber (1859-1941) en Willemijn Posthumus-van der Goot (1897-1989) de akte van oprichting van de stichting Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging. Waarom kozen zij voor de naam 'Archief'?

Op 25 november 1935 was de stichting Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis opgericht (IISG). Het IAV kreeg de beschikking over twee kamers in het gebouw van het IISG. Was de naam IISG er eerder en bedachten zij 'archief' ter onderscheiding van 'instituut'? Noemden zij het bewust 'Internationaal Archief' omdat ze wisten van de wens van Rosika Schwimmer om in Amerika een internationaal feministisch-pacifistisch archief op te richten, een plan dat de historica Mary Ritter Beard vanaf juli 1935 trachtte te realiseren onder de naam World Center for Women's Archives? Ik heb er in de bronnen tot nu toe geen bevredigend antwoord op kunnen vinden.

Wetenschappelijke studie

Het doel van de stichting IAV in de statuten luidde: '... het bevorderen van de kennis en de wetenschappelijke studie der vrouwenbeweging in den uitgebreidsten zin.' Dit doel trachtte het IAV-bestuur onder andere te bereiken door het verzamelen en verwerven van 'boekwerken, foto's, plaatwerken, andere gedrukte stukken en schriftelijk materiaal'.

Vooraf Rosa Manus, eerste presidente van het IAV, speelde een belangrijke en actieve rol in het verzamelen. Zij was sinds 1908 actief in de internationale vrouwen- en vredesbeweging. Manus organiseerde onder meer de congressen van de International Woman Suffrage Alliance en het Wereldvredescongres 1936 in Brussel. Ze richtte verenigingen en comités op, had talloze

Eerste pagina van de stichtingsakte van het IAV (collectie IAV, inv.nr. 50).

bestuursfuncties en reisde veel. Rond 1930 had ze een uitgebreide bibliotheek en documentatiesysteem opgebouwd en een groot persoonlijk archief gevormd. Van Mien van Wulfften Palthe-Broese van Groenou, de erfgenaam van Aletta Jacobs (1854-1929), kreeg Manus in 1930 boeken en het archief van Jacobs. Volgens

het verslag van de bibliothecaresse werd de eerste steen van de 'boekery' van het IAV gelegd door een gift in april 1936 van ruim 300 boeken en brochures van Rosa Manus. Een jaar later schonk Manus het archief van Jacobs en, in etappes, meer boeken en haar eigen archief.

Er zijn redenen om aan te nemen dat Rosa Manus zeer bewust omging met het bewaren van archieven. Begin 1919, dus lang voor de oprichting van het IAV, brachten zij en Mia Boissevain het archief van de tentoonstelling 'De Vrouw 1813-1913' – waarvan zij de organisatoren en 'liquidatrices' waren – naar

